

Presentació

Us presentem una galeria de personatges barcelonins, necessàriament parcial però representativa d'un temps i una ciutat. Es tracta d'una sèrie de trenta-sis barcelonins i barcelonines, d'origen o adopció, que van assolir una gran notorietat entre els seus conciutadans.

Volem parlar, però, d'una popularitat molt diferent de l'actual, perquè com en el seu dia constatà el cronista Andreu Avel·lí Artís, l'enyorat Sempronio, *la popularitat, avui, és barata (...)* *Basta sortir cada dia a la televisió o bé cada setmana a les revistes del cor.* Contràriament, en una altra època, *calia conquerir-la en directe, al carrer, i a vegades costava temps, requeria l'esforç diari.*

És precisament d'aquesta popularitat guanyada a pols que volem parlar, quan Barcelona era més petita, més concentrada i molt menys cosmopolita que no pas l'actual, una ciutat que podríem denominar castissa i que, com tantes altres coses, morí amb la Guerra Civil.

Com dèiem, hem triat trenta-sis *Personatges populars, excèntrics i curiosos de Barcelona*, amb exclusió de les personalitats que per la seva dimensió política, social, científica, artística o cultural ja gaudeixen del privilegi de disposar d'una entrada a la Gran Enciclopèdia Catalana. Els nostres personatges, en general, són més humils i les seves aportacions menys transcendents, tot i que en alguns casos aquesta consideració resulta més aviat injusta. Els motius de la seva popularitat són diversos i els hem elegit amb la intenció de presentar un grup més o menys equilibrat. Els hem ordenat si fa no fa cronològicament, per anar avançant durant un segle (des de 1836 a 1936) al ritme de la ciutat, en lloc de fer-ho d'a-

Presentació

cord amb unes categories difícils d'establir. D'aquesta manera, veurem botiguers i artistes, estafadors i floristes, castanyeres i acròbates, camàlics i industrials, prestidigitadors i aeronautes, guillats i precursors genials, homes i dones que van esdevenir cèlebres pel seu enginy o per la seva sorprenent personalitat.

Naturalment, hem recollit la Monyos i el Noi de Tona, del tot imprescindibles en parlar de popularitat barcelonina, però no hem volgut abusar dels que devien la fama a les seves discapacitats físiques o mentals. També hem procurat limitar les reiteracions temàtiques i professionals, com ara la legió de venedors ambulants coneguts col·lectivament com a *baladrs*, que no vol dir altra cosa que *cridaners*, perquè proclamaven la seva mercaderia pels carrers i es confonien entre el veïnat fins a formar-ne part indestriable: l'estanyapaelles, l'escura-xemeneies, la vinagrera, l'escrapous, la mantegaire, la moniatera, el betes i fils, l'adobafogons, la matonera, el drapaire... oficis que van anar desapareixent a mesura que canviava l'estil de vida. No els hem recollit tots, però en veureu desfilar alguns.

Part fonamental de la nostra llista està formada per allò que ara anomenariem *emprenedors*, gent inquieta que arriscà temps, prestigi i diners per proporcionar a la ciutat novetats admirables, des de l'orxata a les màquines de cosir, passant per les joguines modernes

o els trucs de màgia a l'abast de tothom. També hi trobareu estanqueres amb ànima d'artista, castanyeres amb vocació mèdica, precursors de l'alimentació universal i indostànics del Raval, quan això era una raresa exòtica, que s'empassaven sabres per necessitat. Fins i tot hi ha personatges imaginaris i no per això menys populars.

Hem d'agrair la passió i el treball de cronistes d'excepció, que amb la seva erudició ens han aportat les dades fonamentals de la majoria de personatges, així com l'encert d'uns quants autors teatrals a l'hora de triar la temàtica de les seves obres. Uns i altres, els trobareu esmentats en els capítols corresponents. També ha estat essencial la consulta de premsa històrica, diaris i altres publicacions d'informació general, però molt particularment les de caràcter satíric. D'entre aquestes darreres, no podem deixar de fer un esment especial a *L'Esquella de la Torratxa*, font inesgotable de coneixement gràcies a la seva llarga durada (des de 1872 fins a 1939!) i a la qualitat dels seus redactors i col·laboradors, apartat en el qual destacaren nombrosos i excel·lents dibuixants costumistes, algunes obres dels quals il·lustren aquest llibre. N'és un exemple el dibuix reproduït a peu de pàgina, publicat el gener de 1906 amb el títol d'*El Paral·lel, el passeig de Gràcia del poble*, sorgit de la genial ploma de Josep Costa, que signava els seus treballs amb el pseudònim de Picarol.

Presentació

Dit això, només cal que gireu la pàgina següent i descobrireu una col·lecció de personatges que, no fa pas tants anys, van trepitjar els mateixos carrers que nosaltres trepitgem ara i, a més, ho van fer d'una manera tan notòria que van emergir entre la multitud fins a esdevenir singulars.

No us conformeu, però, amb la lectura. Heu de sortir de casa. Qui sap si, en passar pel carrer de l'Hospital, us ensopegareu amb la Monyos, atrafegada amb el seu ventall; o a l'alçada del Pla de l'Os, entre camàlics i desvagats, creureu sentir el so rítmic del bombo de l'Escuder. Tal vegada, de nit, una resplendor vermellosa procedent de Montjuïc us evocarà el volcà de l'Albert Llanas; o, davant de la font de Canaletes, juraríeu percebre una agradable aroma de pa de Viena acabat de sortir del forn. De pas pel carrer Gran de Gràcia, potser us sorprendran les obres vegetals d'un fondista espavilat; o, avinguda del Tibidabo avall, veureu passar els germans Armangué a tota velocitat.

Qui sap.

Ròmul Brotons i Segarra